

VỀ ĐỢT MƯA LỚN Ở TÂY NGUYÊN ĐẦU THÁNG VIII NĂM 1996

KS. Nguyễn Trung Trực

Trung tâm quốc gia dự báo KTTV

Mưa lớn luôn là nguyên nhân gây ra các hậu quả tai hại về sinh thái, môi trường, đặc biệt là gây ra lũ lụt, xói mòn... Trong hai ngày 3 và 4 tháng VIII năm 1996 ở Tây Nguyên đã xảy ra một đợt mưa rất to. Để tăng thêm hiểu biết về các quá trình mưa ở đây, đồng thời góp phần tăng cường công tác dự báo phục vụ công cuộc phát triển kinh tế ở Tây Nguyên, chúng tôi phân tích quá trình mưa trong các ngày nói trên.

I. DIỄN BIẾN THỜI TIẾT CHỦ YẾU TRONG THỜI KỲ XẢY RA ĐỢT MƯA

1. Gió

Nổi bật nhất là hoạt động mạnh và ổn định của gió mùa tây nam. Từ 16 tháng VII đến 14 tháng VIII năm 1996, gió tây nam có cường độ mạnh, ổn định và hoạt động liên tục trên đất liền và trên biển Đông.

Trên biển Đông (các trạm Trường Sa, Huyền Trân, Song Tử Tây), liên tục có gió mạnh từ 10-15m/s, giạt trên 15m/s.

Vùng ven biển (trạm Phú Quý), có gió mạnh 10-12m/s, giạt 15m/s.

Trên đất liền (trạm Play-Cu), có gió mạnh 7-10m/s, giạt trên 12m/s.

2. Mưa

Thời gian gió tây nam hoạt động mạnh cũng là thời gian ở Tây Nguyên có mưa nhiều nơi, lượng mưa khá đều, cá biệt có nơi mưa to. Ngày 3 và 4 tháng VIII năm 1996 ở Tây Nguyên đã xảy ra một đợt mưa lớn, phía bắc có mưa rất to.

Ở phía Bắc, thuộc địa phận hai tỉnh Kon Tum và Gia Lai có mưa phổ biến từ 150 đến 300mm; ở phía nam, thuộc hai tỉnh Đắk Lắk và Lâm Đồng có mưa từ 50-100mm.

Mưa lớn xảy ra và kết thúc nhanh trong 48 giờ.

II. CÁC QUÁ TRÌNH SYNOP TRONG THỜI KỲ TỪ 1 ĐẾN 5-VIII-1996

1. Tình hình mặt đất

Như trên đã nêu, nổi bật điển hình là hoạt động khá mạnh và ổn định của gió mùa tây nam, suốt thời kỳ dài từ giữa tháng VII đến giữa tháng VIII-1996. Các ngày 1 và 2 tháng VIII năm 1996, cơn bão Herb (9609) di chuyển qua bắc đảo Đài Loan vào Trung Quốc, do vậy, hội tụ nhiệt đới không thể hiện trên biển Đông. Ngày 3 và 4/VIII, hình thế mặt đất có nhiều biến đổi rõ rệt, cao phó nhiệt đới lẩn về tây, hội tụ nhiệt đới được hình thành.

2. Tình hình trên cao

Phân tích các bản đồ HTKA từ 850mb đến 500mb trong các ngày từ 1 đến 4 tháng VIII cho thấy:

Mức 850mb : hoạt động của gió mùa SW cũng như vị trí của ITCZ tương tự trên bản đồ mặt đất.

Mức 700 và 500mb: các ngày 3 và 4 tháng VIII thể hiện rõ quá trình lấn tấy của cao PND cũng như quá trình thiết lập đới gió E-SE ở rìa phía SW cao PND, nơi tiếp xúc với đới gió SW mạnh.

Trên bản đồ 300mb phân tích được một sóng đông trên đới gió đông, các ngày 2 và 3 tháng VIII đã di chuyển đến kinh tuyến 105-106 độ đông.

3. Ảnh mây vệ tinh và các giản đồ cao không trạm Đà Nẵng và trạm Sài Gòn

a) Trên ảnh vệ tinh các ngày 2,3,4 tháng VIII -1996 có thể thấy, ngày 2-VIII, khi cơn bão Herb còn tồn tại trên lục địa Trung Quốc, gió SW mạnh, chỉ có một vùng mây đậm ở khoảng 15°N-105°E. Các ngày 3 và 4-VIII, trên ảnh mây vệ tinh có thể phân tích được vùng mây đậm (mây phát triển) dọc theo vị trí dải hội tụ nhiệt đới, đặc biệt rõ trên khu vực Bắc Tây Nguyên.

b) Các giản đồ thám không của hai trạm Đà Nẵng và Sài Gòn trong các ngày từ 1 đến 5-VIII-1996:

Các ngày 1,2-VIII, khi cơn bão Herb còn ở trên lục địa Trung Quốc, gió từ tầng thấp đến trên 5000m hoàn toàn là gió NW từ 10-15m/s; ngày 3-VIII gió NW ở Đà Nẵng suy yếu nhanh, trên 500mb chuyển thành gió SE, còn ở Sài Gòn, ngày 4-VIII-1996 đới gió NW được thay thế bởi đới gió SW mạnh (10-15m/s) tới trên 3000m (mức 700mb).

c) Cũng trên các giản đồ cao không có thể thấy, vào các ngày 3-4 tháng VIII, khí áp và độ cao địa thế vị giảm rõ rệt. Từ ngày 5 trở đi, khí áp tăng lại.

III. KẾT LUẬN

- Đợt mưa to ở Bắc Tây Nguyên ngày 3-4 tháng VIII xảy ra trong hoàn cảnh gió mùa SW mạnh, ổn định, mang lại một nguồn ẩm thừa đủ để gây mưa.

- Hoạt động của cao áp PND, góp phần thiết lập hội tụ nhiệt đới cùng với nhiễu động trên đới gió đông trên cao từ 500mb đến 300mb là nguyên nhân động lực tạo nên dòng thăng mạnh trên khu vực.

- Nguyên nhân địa hình cũng đóng vai trò đáng kể trong quá trình mưa. Gió mùa SW - nguồn ẩm quan trọng trong quá trình gây mưa ở khu vực, tuy nhiên các quá trình mưa, đặc biệt là mưa lớn, trong gió mùa SW thể hiện rất phức tạp.